

Riksgäldens åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet (2011:2)

Enligt regeringens instruktion till Riksgälden ska vi lämna en redogörelse för de åtgärder som genomförts enligt Stödlagen. Rapporten ska överlämnas till regeringen senast den 15 mars varje år. Enligt regeringens regleringsbrev till Riksgälden för 2011 ska vi därutöver lämna en redogörelse för de åtgärder som genomförts enligt Stödlagen. Redovisningar ska lämnas till Finansdepartementet senast 15 mars, 10 augusti och 15 november 2011 samt den 15 mars 2012.

1 Garantisystemet för bankernas och bostadsinstitutens medelfristiga upplåning

Riksgälden fick 2008 i uppdrag att utfärda statliga garantier för skuldförbindelser som utfärdas av banker och bostadsinstitut. Syftet med garantiprogrammet var att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under finanskrisen och därmed ge bättre förutsättningar för företag och hushåll som behövde låna pengar. Programmet löpte ut den 30 juni 2011.

Under programmets löptid deltog Carnegie Investment Bank, SBAB (inklusive dotterbolaget SCBC), SEB, Sparbanken Öresund, Swedbank, Swedbank Hypotek samt Volvofinans Bank i programmet. Samtliga institut, med undantag för SEB och Swedbank Hypotek, har fortfarande garanterade skuldförbindelser inom ramen för programmet. SEB upptog aldrig några garanterade lån inom programmet.

Den totala volymen utställda garantier inom programmet uppgick till 136 miljarder kronor den 30 juni 2011. Detta ska jämföras med 164 miljarder vid förra rapporttillfället den 28 februari 2011 och 176 miljarder den 31 december 2010. Swedbank står för nära 90 procent av garantierna. Som mest omslöt garantiprogrammet garantier till ett värde av 354 miljarder kronor i juni 2009. Hur volymen förändrats över tiden framgår av Diagram 1 nedan.

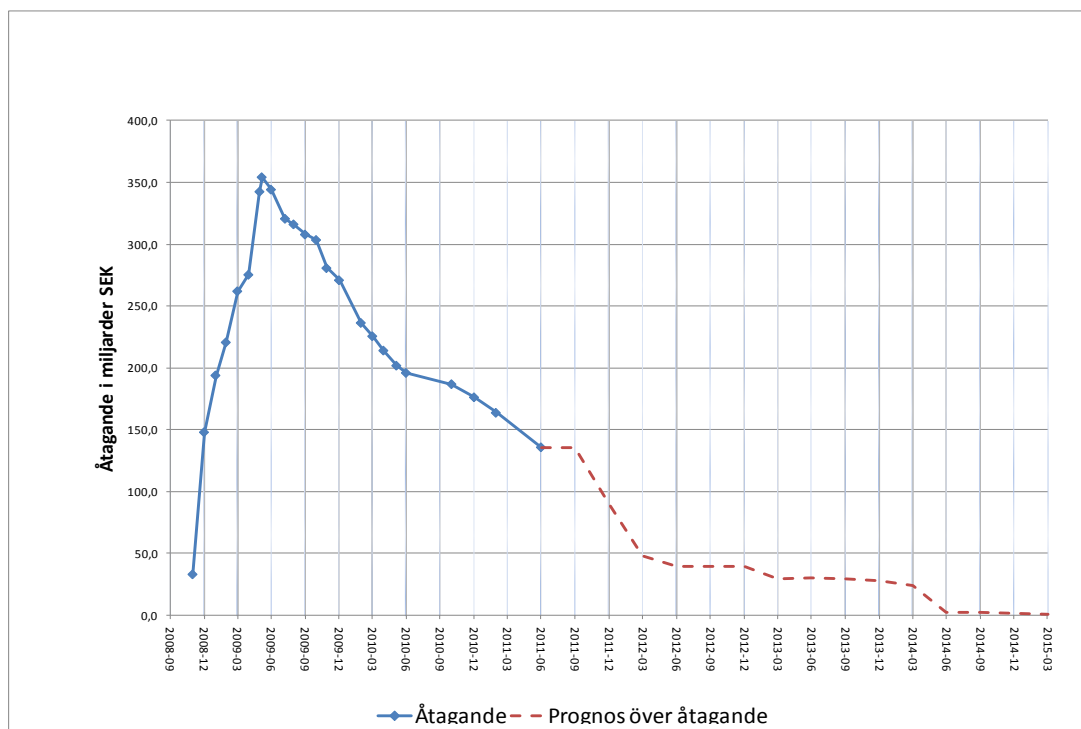
De utestående garantierna har således minskat i omfattning sedan förra rapporttillfället. Garantier motsvarande 26 miljarder kronor har förfallit och inga nya

garantier har ställts ut. Vidare har återköp gjorts av SBAB, Swedbank och Sparbanken Öresund motsvarande 1,6 miljarder. Därutöver har det utestående beloppet minskat till följd av valutakurseffekter.

Drygt två tredjedelar av garantierna avser lån i utländsk valuta, till helt övervägande del i USD och EUR. Mer än 95 procent av garantierna avser lån utställda i SEK, USD och EUR. Omkring två tredjedelar avser lån med en kvarvarande löptid på mindre än ett år, ca en procent avser lån med en löptid över tre år. Inga garantier har utfärdats för säkerställda obligationer.

I Diagram 1 illustreras löptidsstrukturen. Här antas att inga nya garantier ställs ut och de utställda garanterade lånen löper till förfall. Volymen i slutet av 2011 förväntas uppgå till omkring 90 miljarder kronor. I slutet av 2012 kommer garantistocken uppgå till cirka 40 miljarder. De sista garantierna förfaller 2015.

Diagram 1: Omfattning av åtagandet inom garantiprogrammet över tiden under antagandet att inga nya garantier ställs ut

I Riksgäldens senaste rapporter till regeringen har en skattning av förväntade kostnader och intäkter från garantisystemet genomförts. Beräkningen har uppdaterats med exponeringen per den sista juni 2011 (den tidigare beräkningen som avser läget den 28 februari 2011 anges inom parentes). För detaljer, analys och utförligare resonemang hänvisas till tidigare rapporter.

Systemet har i dag en förväntad nettointäkt på 5,8 (5,7) miljarder kronor sedan programmet sjuösattes. Den förväntade kostnaden för systemet som helhet är 0,3 (0,4) miljarder kronor. Minskningen beror dels på att tid förflutit sedan förra beräkningstillfället utan att något infriande skett, men också på att Swedbanks kreditvärdighet ökat (högre rating) vilket medför minskad förväntad kostnad med den beräkningsmetod som används. Den nuvärdesberäknade förväntade intäkten uppgår till 6,1 (6,2) miljarder kronor (inklusive redan inlutna garantiavgifter)¹.

2 Kapitaltillskottsprogrammet för solventa banker

Riksgälden gavs 2009 möjlighet att ge solida banker och bostadsinstitut kapitaltillskott i form av antingen skuldförbindelser eller aktiekapital. Programmet syftade till att möjliggöra för bankerna och bostadsinstituten att öka sin utlåning till företag och hushåll för att på detta sätt undvika en kreditåtstramning. Programmet löpte ut den 30 juni 2011.

En bank – Nordea – har deltagit i kapitaltillskottsprogrammet. Staten var sedan tidigare största ägare i banken med 19,9 procent av aktierna. Regeringen beslöt i februari 2009 att delta i Nordeas nyemission med samma andel. Deltagandet finansierades genom kapitaltillskottsprogrammet och därmed genom stabilitetsfonden. Staten tecknade aktier till ett värde av 513 miljoner euro vilket motsvarade ett värde av 5,6 miljarder kronor. Börsvärdet på de tecknade aktierna i nyemissionen var den 30 juni 19,3 miljarder kronor jämfört med 20,0 miljarder vid förra rapporteringstillfället (28 februari 2010) och 20,7 miljarder vid årsskiftet.

Stödavtalet med Nordea löpte fram till den 31 december 2010. Ingen bank deltar längre i kapitaltillskottsprogrammet.

Den 16 juni beslöt regeringen att svenska statens aktier i Nordea ska avyttras och att en avyttring ska fördelas pro rata mellan de aktier som förvaltas av Regeringskansliet och de aktier som innehas av stabilitetsfonden. Försäljningslikviden från de aktier som innehas av stabilitetsfonden ska, efter avdrag för förvaltningskostnader, inlevereras till inkomsttitel.

3 Särskilt stöd till kreditinstitut

Riksgälden kan som stödmyndighet ingripa om ett finansiellt institut skulle få så djupa ekonomiska problem att det finns risk för en allvarlig störning i det finansiella systemet i landet.

¹ Intäkterna har diskonterats till nuvärde, medan kostnaderna inte har det. Det innebär att det positiva nettoresultatet underskattas.

Riksgälden har i sin roll som stödmyndighet gett särskilt stöd till en bank, Carnegie Investment Bank (CIB) i form av ett lån. Riksgälden har i tidigare rapporter till regeringen redogjort för de avvägningar som gjordes vid det efterföljande övertagandet och för försäljningen av CIB och Max Matthiessen AB (MM) till Altor och Bure.

Det garanterade sammanlagda värdet av försäljningarna av CIB och MM är 2 275 miljoner kronor, inklusive en amortering av Riksgäldens lån till CIB. Det är ca 150 miljoner kronor lägre än det ursprungliga lån som gavs till CIB. Riksgälden har tidigare bedömt att de sammanlagda inkomsterna från försäljningen över tid, till följd av vinstdelningsarrangemang med Altor och Bure, kommer att täcka det stödlån som CIB fick i november 2008 samt Riksgäldens kostnader. Riksgälden har i tidigare rapporter till regeringen närmare redogjort för dessa arrangemang.

Under april erhöll Riksgälden en första årlig avräkning för vinstdelningen i en portfölj av norska krediter. Betalningen uppgick till 279 miljoner kronor. Den slutliga summan för denna vinstdelning kan bli högre eller lägre. Enligt avtalet ska Riksgälden dock alltid minst erhålla 250 miljoner kronor.

Den andra vinstdelningen avser övertagna tillgångar i samband med en problemkredit hos en större kund i Carnegie. Den huvudsakliga tillgången utgörs av ett högt belånat fastighetsbolag. En försäljningsprocess avseende detta bolag har initierats under våren och avses slutföras under året. Om en försäljning av bolaget kommer till stånd under hösten kan en större betalning avseende detta vinstdelningsarrangemang förväntas ske under våren 2012, efter det att bokslut upprättats för bolaget.

Riksgälden har inte lämnat stöd till något annat kreditinstitut.

CIB:s förra ägare D. Carnegie har begärt att Riksgäldens värdering av CIB och MM ska prövas i Prövningsnämnden – ett genom stödlagen inrättat organ för tvistlösning. Riksgälden har i tidigare rapporter redogjort för denna tvist. Huvudförhandling i denna tvist har genomförts under maj månad. Ett avgörande kan förväntas meddelas under senare delen av augusti månad eller i början av september.

D. Carnegie stämde i maj 2010 Riksgälden i tingsrätten och påstår att pantavtalet är ogiltigt och att övertagandet därför inte gick rätt till. Riksgälden har i tidigare rapporter redogjort för bakgrunden till denna tvist. Denna tvist är på begäran av parterna för närvarande vilande i avvaktan på utslaget i prövningsnämnden.

4 Stabilitetsfonden

Riksdagen har beslutat att bygga upp en stabilitetsfond i form av ett konto i Riksgälden som ska finansiera statens framtida stödåtgärder. Målet är att fonden inom 15 år (år 2023) ska uppgå till motsvarande 2,5 procent av BNP. Stabilitetsfonden finansierar statens stödinsatser inom ramen för stödlagstiftningen. Även intäkter i samband med stöden tillförs fonden.

I november 2008 tillförde staten inledningsvis 15 miljarder kronor till stabilitetsfonden. Senare samma månad belastades stabilitetsfonden med 2 406 miljoner kronor i samband med Riksgäldens stödlån till CIB. Som säkerhet för lånet övertogs som pant aktier i CIB och MM. Panterna värderades vid övertagandet till 2 283 miljoner kronor med hänsyn tagen också till kostnaderna för panten. Lånet skrevs ned med motsvarande belopp. För det kvarstående lånebeloppet har CIB betalt ränta enligt avtal.

Inför försäljning av bolagen i februari 2009 amorterade CIB sitt kvarvarande lån på 123 miljoner kronor. I april och maj 2009 erhöll Riksgälden de första delbetalningarna för försäljningen av CIB och MM, dels i form av en utdelning från MM, dels som en första dellikvid för försäljningarna. I april 2010 erhöll Riksgälden den andra dellikviden som uppgick till 689 miljoner kronor (675 miljoner kronor plus ränta). I april 2011 erhölls den senaste betalningen som avsåg en första avräkning på vinstdelningen med Altor och Bure. Betalningen uppgick till 279 mnkr.

Erhållna delbetalningar för försäljningen av CIB och MM uppgår nu till sammanlagt 2 318 miljoner kronor (inklusive amortering och erhållen utdelning), vilka tillförts fonden. Netto har övertagandet hittills belastat fonden med 88 miljoner kronor (för en översikt av förväntade framtida delbetalningar för Carnegie, se nedan). Fonden har därutöver belastats med förvaltningskostnader som har samröre med stödet (se nedan).

Avgifter för lämnade garantier har kvartalsvis tillförts fonden. Fakturerade garantiavgifter sedan 2008 uppgår till 4,4 miljarder kronor.

Som ovan framgått valde regeringen att delta i Nordeas nyemission genom stabilitetsfonden. Statens kapitaltillskott på 5,6 miljarder kronor finansierades via stabilitetsfonden som en del av kapitaltillskottsprogrammet. Det bokförda anskaffningsvärdet av aktierna är 5,6 miljarder kronor. Marknadsvärdet uppgick som ovan nämnts till 19,3 miljarder kronor den 30 juni 2011.

Stabilitetsfonden har hittills belastats med 86 miljoner kronor i förvaltningskostnader (se avsnitt 5.2 för en närmare beskrivning). Fonden har löpande till-

förts ränta på behållningen. Röntan uppgick fram till den 30 juni 2011 till 321 miljoner kronor.²

För att fonden ska uppnå den målsatta nivån ska instituten framöver betala en årlig stabilitetsavgift till fonden. Stabilitetsavgiften för 2009 fakturerades under september 2010. Det sammanlagda beloppet som fakturerats summerar till 1,3 miljarder kronor. Avgifterna för 2010 kommer att faktureras i september innevarande år³.

Fonden tillgodogörs ränta på behållna medel.

Fondens sammanlagda behållning uppgick den 30 juni till 16,6 miljarder kronor. Lägg Nordeaaktierna till blir behållningen 22,2 miljarder om aktierna värderas till anskaffningsvärde. Om Nordeaaktierna i stället värderas till marknadsvärde blir stabilitetsfondens behållning 35,9 miljarder kronor. Se Tabell 1 nedan.

Tabell 1: Översikt, stabilitetsfonden den 30 juni 2011

Typ av transaktion	Miljoner kronor
Kapital, anslag till fonden 2008-11	15 000
Garantiavgifter fram till 2011-06-30	4 352
Stabilitetsavgifter för 2009	1 313
CIB och MM (netto, exkl. förvaltningskostnader)	- 88
Nordea, nyemission	- 5 610
Aktieutdelning, Nordea	1 424
Tillförd ränta på behållning	321
Förvaltningskostnader (inkl. arvoden Prövningsnämnden)	-86
Fondbehållning utan Nordeaaktierna	16 626
Fondbehållning (Nordeaaktierna till bokfört värde)	22 236
Fondbehållning (Nordeaaktierna till marknadsvärde)	35 909

² Ränta tillförs kvartalsvis.

³ Avgifterna ska baseras på fastställd balansräkning per den 31 december. Då flera institut fastställer sin balansräkning på stämman i slutet av juni kan inte fakturering ske tidigare.

4.1 Särskilt om förvaltningskostnaderna

Riksgäldens förvaltningskostnader i egenskap av stödmyndighet tas från stabilitetsfonden. Ramen för hur mycket som får disponeras för detta ändamål beslutas av regeringen. För år 2011 (2010) uppgår denna ram till 17 (22) miljoner kronor. På grund av stödmyndighetsuppdragets natur är förvaltningskostnaderna svåra att prognostisera och kan fluktuera mycket över tid. Framtida stödinsatser är svåra att förutsäga liksom ibland också kostnadsutvecklingen i redan inledda insatser.

Kostnaderna för 2011 uppgår hittills till 9,2 miljoner kronor. Sedan stöduppdraget mottogs har de samlade kostnaderna uppgått till 86 miljoner kronor, varav 56 miljoner avser konsultkostnader.

Garantisystemet för bankernas och bostadsinstitutens medelfristiga upplåning har hittills kostat 12 miljoner kronor.

Konsultkostnaderna för den hantering som övertagandet av CIB och MM krävt (övertagande, värdering av bolagen samt försäljningsprocessen) uppgår till 29 miljoner kronor. Konsultkostnaderna för rättsprocesserna har hittills uppgått till 19 miljoner kronor. Kostnadsutfallet redovisas i detalj i tabell 2.

Kapitaltillskottsprogrammet möjliggjorde för kreditinstitut att hos Riksgälden ansöka om riskkapital. Riksgäldens konsultkostnader för programmet uppgår till 6 miljoner kronor.

Stabilitetsfonden belastas med förvaltningskostnader som uppkommit inom Riksgälden. Dessa kostnader uppgår hittills till 23 miljoner kronor. En stor del av dessa kostnader är av fast karaktär, det vill säga att de vanligtvis skulle ha belastat Riksgäldens ordinarie anslag och därmed andra finansieringskällor. De kan alltså inte enbart ses som ökade kostnader för staten.

Prognos för 2011

I tabellen återfinns även en prognos över förvaltningskostnaderna för 2011. Den är gjord utifrån nu kända stödåtgärder och tvister. Inga kostnader för nya ärenden förutsätts inträffa. För 2011 beräknas i dagsläget, med ovan nämnda förutsättningar, kostnaderna för stödmyndighetsuppdraget komma att uppgå till cirka 15 miljoner kronor. Prognosen för 2011 ligger inom den av regeringen beviljade ramen för verksamhetskostnader som får belasta stabilitetsfonden.

I posten *Konsultkostnader - prövningsärendet* ingår kostnader för juridiskt stöd i samband med de pågående processerna i prövningsnämnden och tingsrätten. I posten *Konsultkostnader – försäljning, panter m.m.* ingår eventuella konsultkostnader kring vinstdelningsarrangemanget som upprättades vid försäljningen av CIB och MM. *Överförda förvaltningskostnader* innefattar overheadkostnader som fördelas ut till respektive verksamhet inom Riksgälden.

Tabell 2: Riksgäldens förvaltningskostnader som belastar stabilitetsfonden 2008-2011, utfall respektive prognos, tkr

	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 11-06-30	Prognos 2011
Stöd till kreditinstitut					
Konsultkostnader					
– <i>Prövningsärendet</i>	0	4 735	7 798	6 779	8 700
– <i>Försäljning, panter mm.</i>	12 107	17 199	89	8	1 000
– <i>Kapitaltillskottsprogrammet</i>	0	5 971	32	-	-
– <i>Övrigt, konsulter</i>			-	-	-
Övriga direkta kostnader inkl direkta lönekostnader	600	2 704	2 268	623	1 400
Överförda förvaltningskostnader	1 016	7 744	2 483	1 655	2 100
Totala kostnader stöd till kreditinstitut	13 723	38 353	12 670	9 065	13 200
Bankgarantier					
Konsultkostnader					
- <i>Juridisk rådgivning.</i>	1 526	0	0	-	0
Övriga direkta kostnader		5	0	-	0
Överförda förvaltningskostnader	3 349	4 962	2 060	174	1 400
Totala kostnader bankgarantier	4 875	4 967	2 060	174	1 400
Totala förv. kostnader	18 598	43 320	14 730	9 239	14 600

4.2 Förväntade framtida betalningsflöden i stabilitetsfonden

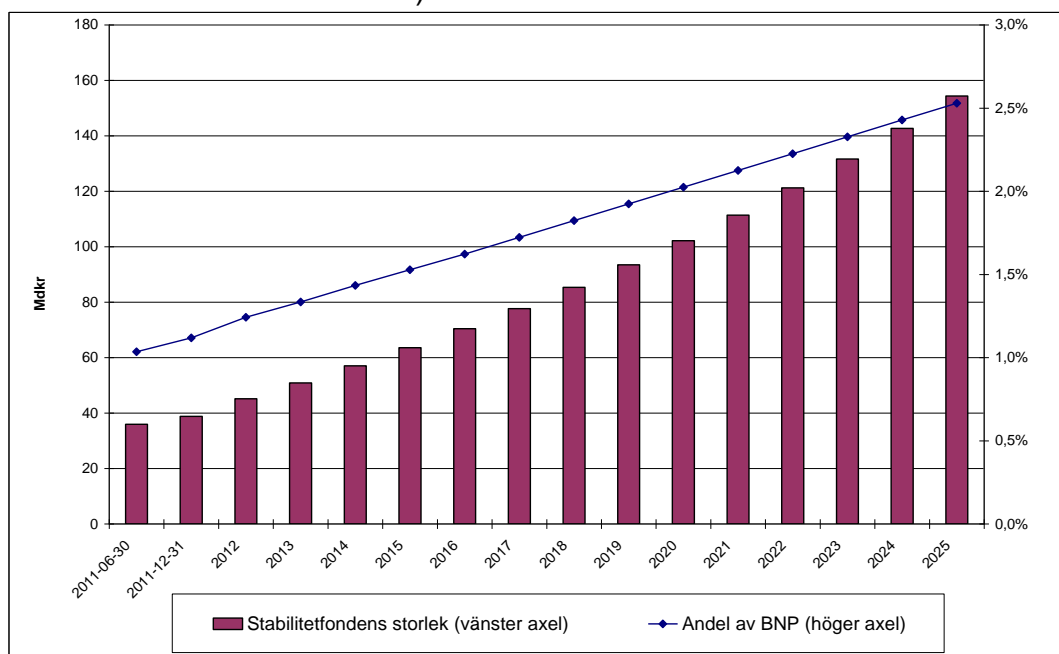
Liksom i tidigare rapporter har en prognos på stabilitetsfondens framtida tillväxt gjorts. I tabell 3 ges en översikt av förväntade framtida betalningsflöden till och från stabilitetsfonden samt över förväntad värdetillväxt i Nordeaaktierna (i marknadsvärdestermier). För antaganden och redogörelse för metodik, se tidigare rapporter.

I tabell 3 och diagram 2 illustreras vår prognos över stabilitetsfondens utveckling. Som synes förväntas fondens storlek, under våra antaganden, uppnå den målsatta nivån på 2,5 procent av BNP under 2025, det vill säga två år efter regeringens målsatta tidpunkt.

Tabell 3: Översikt framtida utveckling i stabilitetsfonden

	Ingående balans, exkl Nordea mdkr	Ingående balans Nordea, mdkr	CIB/MM, mdkr	Garantiavgifter, mdkr	Utdelning Nordea, mdkr	Värdetillväxt Nordea, mdkr	Stabilitetsavgift, mdkr	Ränta mdkr	Utgående balans, exkl. Nordea	Utgående balans, inkl Nordea mdkr	Andel av BNP
2011-06-30	17	19		1,0	0,0	0,4	1,4	0,2	19	39	1,1%
2012	19	20	650	0,4	0,7	0,8	2,8	0,5	24	45	1,2%
2013	24	21		0,3	0,7	0,8	3,0	0,9	29	51	1,3%
2014	29	22		0,1	0,8	0,9	3,1	1,4	34	57	1,4%
2015	34	23			0,8	0,9	3,2	1,6	40	64	1,5%
2016	40	23			0,8	0,9	3,3	1,8	46	70	1,6%
2017	46	24			0,9	1,0	3,5	1,9	52	78	1,7%
2018	52	25			0,9	1,0	3,6	2,2	59	85	1,8%
2019	59	26			0,9	1,1	3,7	2,5	66	93	1,9%
2020	66	27			1,0	1,1	3,9	2,7	74	102	2,0%
2021	74	29			1,0	1,1	4,0	3,0	82	111	2,1%
2022	82	30			1,0	1,2	4,2	3,4	90	121	2,2%
2023	90	31			1,1	1,2	4,4	3,7	99	132	2,3%
2024	99	32			1,1	1,3	4,5	4,1	109	143	2,4%
2025	109	33			1,2	1,3	4,7	4,5	120	154	2,5%

Diagram 2: Stabilitetsfondens utveckling (inklusive Nordeaaktierna värderade till marknadsvärde)

I detta ärende har biträdande riksgäldsdirektören Pär Nygren beslutat, efter föredragning av avdelningschefen Daniel Barr.

Pär Nygren

Daniel Barr